

Obsah

Seznam zkratk	9
1. Historie a současnost oboru veřejné zdravotnictví	10
1.1 Veřejné zdravotnictví v Rakousku-Uhersku	10
1.2 Veřejné zdravotnictví za první republiky (1918–1938)	11
1.3 Veřejné zdravotnictví v letech 1948–1989	12
1.4 Veřejné zdravotnictví po roce 1989 a v současnosti	13
2. Zdraví a jeho determinanty, životní styl, rizikové a protektivní faktory . 16	16
2.1 Zdraví	16
2.2 Faktory ovlivňující zdraví – determinanty zdraví	16
2.3 Životní styl a jeho faktory	17
2.3.1 Vnější faktory životního stylu	17
2.3.2 Vnitřní faktory životního stylu	19
2.4 Zdravý způsob života	19
2.5 Rizikové faktory životního stylu (syndrom rizikového chování)	20
2.5.1 Rizikový faktor: nezdravá výživa	20
2.5.2 Rizikový faktor: nedostatečná pohybová aktivita	32
2.5.3 Rizikový faktor: kuřáctví (problematika závislosti na tabáku)	35
2.5.4 Rizikový faktor: nadměrná konzumace alkoholických nápojů (problematika závislosti na alkoholu)	40
2.5.5 Rizikový faktor: užívání nelegálních návykových látek, gambling a netolismus (problematika závislosti na nelegálních drogách, gamblingu a netolismu)	44
2.5.6 Rizikový faktor: stres	55
2.5.7 Rizikové sexuální chování	57
2.5.8 Úrazy	59
3. Systémy financování péče o zdraví – systém léčebně preventivní péče a jeho financování v ČR, výdaje na zdravotnictví	63
3.1 Základní modely zdravotnických systémů.	64
3.1.1 Státní zdravotnictví	64
3.1.2 Zdravotnické systémy založené na pojištění	65
3.2 Systém léčebně preventivní péče a jeho financování v České republice	67

3.3	Druhy zdravotní péče	69
3.4	Práva účastníka veřejného zdravotního pojištění	72
3.5	Současné trendy v péči o zdraví v rámci veřejného zdravotnictví	73
3.6	Výdaje na zdravotnictví	73
4.	Národní zdravotnický informační systém (NZIS), národní zdravotnické programy	75
4.1	Národní zdravotnický informační systém (NZIS)	75
4.2	Národní zdravotnické programy	76
4.2.1	Národní kardiovaskulární program	76
4.2.2	Národní onkologický program	76
4.2.3	Národní diabetologický program	77
5.	WHO a podpora veřejného zdraví, strategické dokumenty a komunitní projekty na podporu veřejného zdraví	78
5.1	Vznik a struktura Světové zdravotnické organizace (WHO)	78
5.2	WHO a podpora veřejného zdraví	79
5.3	Strategické dokumenty WHO pro podporu veřejného zdraví.	80
5.4	Komunitní projekty WHO pro podporu veřejného zdraví	81
5.4.1	Podnik podporující zdraví	81
5.4.2	Škola podporující zdraví a Mateřská škola podporující zdraví	81
5.4.3	Zdravá města.	82
5.4.4	Města přátelská seniorům	82
5.4.5	Bezpečná komunita	83
5.4.6	Bezpečná škola	83
5.4.7	Zdraví podporující nemocnice (Zdravá nemocnice)	84
5.4.8	Škola přátelská dětem (projekt UNICEF).	84
6.	EU a podpora veřejného zdraví, strategické cíle EU v oblasti veřejného zdravotnictví	86
6.1	Programy pro zdraví EU	86
6.2	Strategické cíle EU v oblasti veřejného zdravotnictví	88
6.2.1	Cíl 1: Podpora dobrého zdravotního stavu ve stárnoucí Evropě	88

6.2.2	Cíl 2: Ochrana občanů před zdravotními hrozbami	89
6.2.3	Cíl 3: Podpora dynamických zdravotních systémů a nových technologií	89
7.	Zdravotní politika a strategie podpory veřejného zdraví v České republice	91
7.1	Národní zdravotní politika	92
7.2	Legislativa a strategické dokumenty pro oblast ochrany a podpory veřejného zdraví v ČR	93
7.2.1	Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví	93
7.2.2	Dlouhodobý program zlepšování zdravotního stavu populace ČR – Zdraví pro všechny v 21. století (Zdraví 21)	93
7.2.3	Zdraví 2020 a národní akční plány	93
7.2.4	Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí	97
7.2.5	Národní akční plán prevence dětských úrazů	98
7.2.6	Národní akční plán na zvýšení proočkovanosti proti sezónní chřipce	98
7.2.7	Akční plán realizace Národní strategie protidrogové politiky pro oblast nelegálních návykových látek	98
7.2.8	Národní program řešení problematiky HIV/AIDS	98
7.2.9	Národní strategie bezpečnosti silničního provozu a její akční plán	98
7.2.10	Zdraví 2030	99
7.3	Financování aktivit na podporu veřejného zdraví	101
8.	Zdravotní stav populace České republiky, studie zdravotního stavu	103
8.1	Statistické proměnné (ukazatele hodnocení zdravotního stavu)	103
8.1.1	Střední délka života při narození (naděje dožití)	103
8.1.2	Zdravá délka života	104
8.2	Zdravotní stav populace České republiky	104
8.3	Studie zdravotního stavu populace	107
8.3.1	Šetření EHIS	107
8.3.2	Šetření EHES	107
8.4	Monitoring zdraví a životního prostředí	108
8.5	Biologický monitoring	108

9. Zdravotní gramotnost	110
10. Výchova ke zdraví, cíle a metody, výchova ke zdraví v každodenní praxi zdravotnického pracovníka	112
10.1 Intervence jako metoda výchovy ke zdraví	113
10.1.1 Individuální intervence	113
10.1.2 Krátké intervence	113
10.1.3 Skupinové intervence	113
10.1.4 Komunitní a plošné intervence	113
10.2 Výchova ke zdraví v každodenní praxi zdravotnického pracovníka	114
10.3 Poradenství ve vybraných oblastech životního stylu	116
10.3.1 Poradenství v oblasti zdravé výživy	116
10.3.2 Poradenství v oblasti podpory zdraví prospěšné pohybové aktivity.	116
10.3.3 Poradenství při odvykání kouření	117
10.3.4 Poradenství při nadměrné stresové zátěži	119
10.3.5 Poradenství u rizikového pití alkoholu	121
10.3.6 Poradenství při užívání nelegálních návykových látek	123
11. Prevence, screening, screeningové programy v České republice	126
11.1 Druhy zdravotní prevence	126
11.2 Screeningové onkologické programy v ČR	127
11.2.1 Mamografický screening	127
11.2.2 Kolorektální screening	128
11.2.3 Cervikální screening	129
11.3 Kardiovaskulární screening	130
11.4 Diabetický screening	131
12. Strategie a vize České republiky v oblasti veřejného zdravotnictví a výchovy ke zdraví do roku 2030	132
Seznam zdrojů obrázků	135
Rejstřík	138